

Passion og elskværdighed

1925—30 af Werner Pedersen

I dette femår bliver krisen i dansk film akut. Dog rummer det en aldrig overgået kulmination: i 1928 har *Dreyers* fransk producerede „Jeanne d'Arc“ verdenspremiere på Paladsteatret. Filmen er helt ud Dreyer, og Dreyer er ikke galler, men nordbo, dansk. „Jeanne d'Arcs Lidelse og Død“ har tætte forbindelser til hans øvrige fanatiske passion- og martyrfilm: „Blade af Satans Bog“, „Vampyr“, „Vredens Dag“, „Ordet“ og den planlagte Kristusfilm. Filmhistorisk hører den hjemme i denne danske sammenhæng, en Dreyer opgiver ikke sit personlige og nationale særpræg for fremmed mønt. Forud for „Jeanne d'Arc“ ligger Dreyers og Palladiums „Du skal ære din hustru“ (1925) efter *Rindoms* „Tyrannens Fald“. Den er peri-

Carl Th. Dreyer

dens vægtigste helt danske film. Dens mættede atmosfære af småborgerlig hverdagsrealisme er ny — som dens hvasse satiriske hug. Dreyers intensitet i miljøet og i de pinagtige konflikter forædler folkekomedien til en studie i lidelsen på det banale plan — selvom komedien spilles til ende som komedie.

For *A. W. Sandberg* er det nedgangens og for Nordisk den sluttelige katastrofes år. Fra Dickens vender man sig i 1925 til Bergsøes „Fra Piazza del Popolo“. Den elskværdige og lettrorte Sandberg svækker bogens efterromantiske skønmaleri yderligere til sødt sentimentale sydlandske tableauer uden psykologisk og dramatisk kraft. Træthed præger Sandbergs to sidste film for Nordisk, begge repriser af gamle slagere. „Maharajaens Yndlingshustru“ (1925) med *Tolnæs* er flottere — og endnu tommere end Dinesens og Bloms versioner, mens almanakhistorien i „Kloven“ (1926) i *Gösta Ekman*s, *Maurice de Féraudys* og *Karina Bells* fortolkning nu som før har tårer i sig til en publikumssukses, men

er uden løfter for fremtiden. Med „Kloven“ II glider Sandberg ud af dansk film, for først at vende tilbage med den tidlige talefilm.

I Valby går det herefter nedad med rivende hast. I 1927 bliver *Jens Locher* kunstnerisk leder og frier til publikum med „Den sørgmuntre Barber“ med bl.a. *Gissemand* og *Carl Fischer*, i 1928 følges den gamle internationale standard i „Jokeren“, instrueret af tyskeren *Georg Jacoby*. Men det er kun krampe-trækninger: i 1928-29 likviderer Nordisk Films Ko.

Dansk films muntre maske tegnes af *Lau Lauritzen* på Palladium. *Fy og Bi* er nu en komisk institution, uden den kønne barnlige charme fra tyvernes begyndelse, men solidt bygget på teknisk kunnen og viden om publikums-effekten. Parret morer bl. a. i „Grønkøbings glade Gavyve“ (1925), „Vestervovvov“ (1927), „Filmens Helte“ og „Kys, Klap og Kommers“ (1928) og „Højt på en Kvist“ (1929).

Palladiums, Laus og Schenstrøm/Madsens navne er også knyttet til periodens ærgerrigste film: den delvis i Spanien optagne „Don Quijote“ (1926). De to klovnere havde kun det kropslige format til Quijote og Sancho Panza, og heller ikke Laus venlige gemyt kunne bringes til at rime med den bedrøvelige ridders ædle spanske galskab.

Bortset fra Dreyer er der ingen fremtid i filmene i disse år, da tonefilmen nærmer sig. I 1923 demonstreres Petersen og Poulsens tonesystem i Palads, men først da Nordisk rekonstrueres i 1929 som A/S Nordisk Tonefilm for vekselerer *Carl Bauders* penge får det betydning for produktionen. Starten er famlende. På repertoireet optræder danske talefilm første gang i marts-april 1929, da en række biografer annoncerer kabaretagtige programmer af korte strimler med øjeblikkets populære revystjerner. Korte tonefilm med bl.a. *Ellen Gottschalck*, *Gissemand* og *Storm P.* køres nu som forfilm i enkelte biografer. Endelig i 1930 præsenterer Kinopalæet den første danske lange talefilm: A/S Skandinavisk Talefilms dansk-norske polarfolkekomedie „Eskimo“ af *Laurids Skands* og *Helge Bangsted*, instrueret af *George Schneevogt* og med norske, svenske og tyske skuespillere. I kunstnerisk svag, men teknisk fin form går dansk film dermed ind i sin anden barndom.